

Quickscan flora en fauna renovatieprojecten De Goede Woning – Neerijnen

Locaties: Waardenburg (107), Tuil (201) & Haaften (309/314)

Oriënterend onderzoek in het kader van de Wet Natuurbescherming



Colofon

Status:	Concept 1.0
Project:	BE/2019/302
Datum:	14 mei 2019
Samensteller(s):	mevr. ing. M.J. Visschers
Projectleider(s):	mevr. Ir. ing K.J. Rebergen
Opdrachtgever:	



De Goede Woningen-Neerijnen
Koningsstraat 19
4175 AE Haaften

Contactpersoon:	dhr. W. Driesen
-----------------	-----------------

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

© Blom Ecologie B.V. / Woningbouwvereniging De Goede Woning

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Voorwoord

Voor u ligt de rapportage 'Quickscan flora en fauna renovatieprojecten Woningbouwvereniging De Goede Woning – Neerijnen. De quickscan is uitgevoerd ten behoeve van renovatiewerkzaamheden aan verscheidene woonblokken in de gebieden Waardenburg, Tuil en Haaften. De rapportage is opgesteld in opdracht van Woningbouwvereniging De Goede Woning-Neerijnen.

De renovatiewerkzaamheden hebben mogelijk een negatief effect op beschermde flora en fauna en natuurwaarden. In het kader van de Wet natuurbescherming dient een oriënterend onderzoek uitgevoerd te worden naar de mogelijke negatieve effecten voor beschermde flora en fauna.

Woningbouwvereniging De Goede Woning-Neerijnen heeft Blom Ecologie B.V. opdracht verleend om de betekenis van de complexen voor de aanwezige beschermde soorten en de effecten van de voorgenomen handelingen daarop te beoordelen. In deze rapportage worden de bevindingen beschreven en wordt er geadviseerd hoe deze te interpreteren en in de praktijk te hanteren.

Inhoud

Voorwoord	2
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Oriënterend onderzoek (quickscan)	5
1.3 Wettelijk kader Wet Natuurbescherming	6
2 Plangebied en voorgenomen ingrepen	9
2.1 Complex 107, Wilhelminalaan, Waardenburg	10
2.2 Complex 201, Wilhelminastraat, Tuil	11
2.3 Complex 309 Hagedelstraat en Kloppenhofstraat, Haaften	13
2.4 Complex 309 't Heufke, Haaften	14
2.5 Complex 314 Miekeskamp, Haaften	15
2.7 Voorgenomen ingrepen	16
3 Beoordeling Wet Natuurbescherming	17
3.1 Vaatplanten	17
3.2 Zoogdieren	18
3.3 Vleermuizen	19
3.4 Amfibieën en reptielen	21
3.5 Vissen	23
3.6 Vlinders, libellen en overige ongewervelden	24
3.7 Vogels	25
4 Gebiedsbescherming	27
4.1 Natura2000 gebieden	27
4.2 Gelders Natuurnetwerk	28
5 Conclusies en aanbevelingen	29
5.1 Conclusies	29
5.2 Te treffen maatregelen en handelingen	30
5.3 Vervolgstappen	31
6 Literatuur	32

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Woningbouwvereniging De Goede Woning-Neerijnen is een woningcorporatie gevestigd in Haaften. Het werkveld van de cooperatie bevindt zich in Neerijnen en omgeving. Het verduurzamen en vitaliseren van woningen zijn onder andere twee speerpunten van de corporatie. In dit kader is de woningcorporatie voornemens om woningen op diverse (project)locaties in Waardenburg, Tuil en Haaften te renoveren. De beoogde renovatie heeft mogelijk een negatief effect op beschermde flora en fauna en/of beschermde natuurgebieden. Ten behoeve van de ontwikkeling geldt de wettelijke verplichting onderzoek te verrichten naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna en de mogelijk effecten van de ruimtelijke ingreep daarop. Middels voorliggende ecologische quickscan is de (potentiele) aanwezigheid van beschermde flora en fauna en de betekenis van het plangebied voor deze soorten in kaart gebracht.

Woningbouwvereniging De Goede Woning-Neerijnen heeft Blom Ecologie BV verzocht het plangebied te onderzoeken op aanwezige beschermde natuurwaarden en vervolgens deze te toetsen aan de effecten van de werkzaamheden en vigerend beleid.

Onderzoeksdoel

Middels dit oriënterend onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- Welke, krachtens de Wet Natuurbescherming, beschermde flora en fauna zijn (potentieel) aanwezig in het plangebied?
- Welke negatieve effecten treden op voor (potentieel) aanwezige flora en fauna als gevolg van de werkzaamheden?
- Leiden de werkzaamheden, gelet op de verwachte negatieve effecten, tot overtreding van de Wet Natuurbescherming en/of vigerend beleid?

1.2 Oriënterend onderzoek (quickscan)

Quickscan

Een quickscan is een oriënterend onderzoek waarbij een beoordeling wordt gegeven van de aanwezigheid van flora en fauna in het plangebied, de betekenis van het plangebied voor de aanwezige soorten en de effecten van de voorgenomen ingrepen op de soorten. De quickscan bestaat uit veldbezoek en raadpleging van externe bronnen. De quickscan geeft uitsluitsel voor het (direct) uit kunnen voeren van de werkzaamheden, vervolgonderzoek en/of een ontheffingsaanvraag.

Veldbezoek

Het veldbezoek is een momentopname van de aanwezige beschermde flora en fauna. Tijdens het veldbezoek wordt het plangebied nauwkeurig onderzocht waarbij ook gelet wordt op sporen en delen of restanten van planten en/of dieren. Het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 23 april 2019. De inventarisatie is uitgevoerd op de planlocatie.

Externe bronnen

Vaak zijn er al gegevens bekend over een plangebied en de directe omgeving hiervan. Deze gegevens worden onder andere beheerd in rapporten en naslagwerken en door het Natuurloket (www.natuurloket.nl). Raadpleging van externe bronnen levert vaak nuttige aanvullende informatie op en daarmee een vollediger beeld van de (mogelijk) aanwezige flora en fauna.

1.3 Wettelijk kader Wet Natuurbescherming

Vogelrichtlijn

Onder de vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. De meeste vogels hebben in het broedseizoen (15 maart t/m 15 juli) een vaste rust- en verblijfplaats. Voor alle vogels geldt, dat deze gedurende het broedseizoen beschermd zijn en de nestlocatie gedurende de periode dat de jongen hiervan afhankelijk zijn.

De nestlocatie en de functionele leefomgeving van een aantal kwetsbare vogelsoorten zijn het gehele jaar beschermd. Hierbij wordt onderscheidt gemaakt in vijf categorieën waarvan categorie 1 t/m 4 het gehele jaar beschermd zijn en categorie 5 wanneer er zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. De huismus en gierzwaluw zijn onderverdeeld in categorie 2; nesten van (semi)koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

Ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt alleen verleend na een zware toetsing en op basis van zwaarwegende criteria: dwingende redenen van groot openbaar belang, dreiging voor volksgezondheid en veiligheid en/of (voorkoming) van ernstige (economische) schade. Ten aanzien van de vaste rust en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen toe te passen en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen (mitigatieplan).

Habitatrichtlijn

Onder de habitat richtlijn vallen alle soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de werkzaamheden geldt een vrijstelling met een, door de provincie goedgekeurde gedragscode of een ontheffingsaanvraag (uitgebreide toets). Voor ruimtelijke ontwikkeling en -inrichting geldt altijd een ontheffingsaanvraag. Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen wordt alleen in specifieke situaties verleend.

Alle inheemse vleermuissoorten vallen habitatrichtlijn. Vleermuizen maken gebruik van 4 typen verblijfplaatsen (kraam-, zomer-, paar- en winterverblijfplaats). Afhankelijk van de soort bevinden deze verblijfplaatsen zich in gebouwen, bomen, rotsen of andere specifieke locaties. In de schermer- en nachtperiode trekken vleermuizen van de verblijfplaats naar de foerageergebieden. Vleermuizen opportunistisch waardoor er vaak sprake is van een geleidelijk diffuse verspreiding gedurende de avond. Vleermuizen oriënteren zich op elementen in het landschap tijdens de migratie tussen de verblijfplaats en foerageergebieden. De verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving (foerageergebieden en verbindingsroutes) zijn strikt beschermd. Wanneer er bij ruimtelijke ontwikkelingen sprake is van aantasting van de verblijfplaatsen en/of functionele leefomgeving leidt dit altijd tot een ontheffingsaanvraag.

Ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt alleen verleend na een zware toetsing en op basis van zwaarwegende criteria: dwingende redenen van groot openbaar belang, dreiging voor volksgezondheid en veiligheid en/of (voorkoming) van ernstige (economische) schade. De renovatie leidt tot een beter binnenklimaat (volksgezondheid) en een afname de CO₂ uitstoot (klimaatverandering; groot openbaar belang). Ten aanzien van de vaste rust- en verblijfplaatsen alsmede de functionele leefomgeving van vleermuizen bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen toe te passen en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen (mitigatieplan).

Nationaal beschermde soorten

Voor alle beschermde soorten geldt een ontheffingsplicht. Het bevoegd gezag (de provincie) kan voor de soorten die zijn opgenomen in het 'beschermingsregime andere soorten' vrijstellingsbesluit nemen en hierin onderscheid maken tussen meer en minder strikt beschermde soorten. In de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming provincie Gelderland is voor de volgende soorten vrijstelling opgenomen in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen:

Tabel 1 Vrijgestelde soorten in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie Gelderland

Aardmuis	Gewone bosspitsmuis	Ondergrondse woelmuis
Bastaardkikker	Gewone pad	Ree
Bosmuis	Haas	Rosse woelmuis
Bruine kikker	Huisspitsmuis	Tweekleurige bosspitsmuis
Dwergmuis	Kleine watersalamander	Veldmuis
Dwergspitsmuis	Konijn	Vos
Egel	Meerkikker	Woelrat

Nee, tenzij

Het basisprincipe in de Wet natuurbescherming is het verbod op beschadiging van beschermde planten en dieren en hun leefomgeving. Ruimtelijke ingrepen mogen niet plaatsvinden tenzij beschermde flora en fauna niet beschadigd en verstoord worden. Bij sommige ruimtelijke ingrepen is schade echter onvermijdelijk. Een wettelijk verplichte natuurtoets geeft vervolgens uitsluiting voor een vrijstelling, een ontheffingsaanvraag of een afkeuring.

Belangrijke verbodsbepalingen ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen zijn de §3.1 artikel 3.1 – 3.4 (Vogelrichtlijn), §3.2 artikel 3.5 – 3.9 (Habitatrichtlijn) en §3.3 artikel 3.10 – 3.11 (Nationaal Beschermde Soorten). De belangrijkste artikelen zijn hieronder weergegeven.

Artikel 3.1. Vogelrichtlijn

- 1: Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- 3: Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- 4: Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5. Habitatrichtlijn

- 1: Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- 3: Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- 5: Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onttwortelen of te vernielen.

Zorgplicht

Naast de door de Wet Natuurbescherming beschermde diersoorten geldt voor alle in het wild levende dieren de algemene zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht nemen moet nemen voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving.

2 Plangebied en voorgenomen ingrepen

Woningbouwvereniging De Goede Woning-Neerijnen is voornemens diverse delen van woonwijken in Waardenburg, Tuil en Haften te renoveren. De renovatieprojecten worden uitgevoerd in het kader van regulier onderhoud en ter verduurzaming van de woningen in het kader van de energietransitie. De aanpak van de woningen bestaat voor een groot deel uit onderhoud (t.b.v. instandhouding), isolatie van de woning (dak, ramen en gevels) en in pandige verbeteringen (vervangen CV en mechanische ventilatie). In figuur 1 zijn de drie kernen weergegeven, waar de renovaties aan de woningen zullen plaatsvinden.



Figuur 1 De rode cirkels geven bij benadering de ligging van de gebieden waarin de locaties te Haften, Tuil en Waardenburg zijn gelegen weer (bron: arcgis.com).

De voorgenomen werkzaamheden aan de woningen bestaan (mogelijk) uit:

- controleren, repareren/vervangen van metselwerk en voegwerk;
- isoleren dak;
- plaatsen HR++ glas;
- vervangen daken en dakgoten;
- vervangen kozijnen en ramen;
- werkzaamheden cv/mechanismeventilatie (dakdoorvoeren);
- vervangen dakgoten en HWA;
- overige in pandige werkzaamheden.

2.1 Complex 107, Wilhelminalaan, Waardenburg

De planlocatie(s) zijn te midden van Waardenburg gelegen en bestaan uit 4 twee-onder-een-kap woningen aan de Koningin Wilhelminalaan 6 t/m 12. De woningen bestaan uit één bouwlaag en zijn opgetrokken uit gemetselde muren met een spouw en een zadeldak met dakpannen en nokvorsten. Het terrein rond de planlocatie bestaat uit woonwijken, trottoirs, wegen en voor- en achtertuinen. Aan de achterzijde van de woningen zijn een plein met garageboxen, openbaar groen en een spoorlijn gesitueerd.

- Voor alle woningen geldt dat de onderste rij dakpannen aan de zijgevels erg laag is voor gierzwaluwen. Het onderste pannenrij is toegankelijke, waardoor nestlocaties van huismus niet uit te sluiten zijn. De woningen bieden in meerdere opzichten openingen die kunnen dienen als vaste rust- en of verblijfplaats voor vleermuizen waaronder: ontbrekende specie in de gevels, scheefliggende pannen, kierende kantpannen evenals openstaande loodflabben.



Figuur 2 De rode omlijning geeft de te renoveren bebouwing bij benadering weer (bron: arcgis.com).



Figuur 3 De planlocatie aan de Koningin Wilhelminalaan betreft 4 twee-onder-een-kap woningen.

2.2 Complex 201, Wilhelminastraat, Tuil

De planlocatie is in het noorden van Haften gelegen en bestaat uit 19 woningen aan de Wilhelminastraat 3 t/m 23. Het plangebied bestaat uit 5 woonblokken. Een woonblok betreft een twee-onder-een-kap woning (Wilhelminastraat 3 en 5). De overige 4 woonblokken betreffen rijwoningen met 4 of 5 woningen). De woningen bestaan uit twee bouwlagen en zijn opgetrokken uit gemetselde muren met een spouw, dakpannen en nokvorsten in de vorm van een zadeldak. Rondom de woningen is er onder andere sprake van trottoirs, voor- en achtertuinen en wegen. Er zijn in de omgeving diverse groenstructuren waaronder weiden, boomgaarden en een begraafplaats aanwezig.

- Bij alle woningen zijn ventilatiegaten of open stootvoegen aanwezig waardoor er potentie voor vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig is. Tevens zijn bij het merendeel van de woningen kierende kantpannen, scheefliggende en/of kapotte dakpannen evenals kierende loodflabben aanwezig die potentie bieden als vleermuisverblijfplaats. In kopgevels van de woonblokken met huisnummer 8 t/m 18 zijn nokpannen aanwezig die kunnen dienen als nestlocatie voor gierzwaluw of vaste rust en of verblijfplaats van vleermuizen. De onderste rij dakpannen zijn toegankelijk voor huismus en de daken hebben kieren waardoor er nestlocaties van gierzwaluw mogelijk zijn.



Figuur 4 De rode omlijning geeft de te renoveren bebouwing bij benadering weer (bron: arcgis.com).



Figuur 5 Zijde van de Wilhelminastraat met even nummering.



Figuur 6 Zijde van de Wilhelminastraat met oneven nummering.

2.3 Complex 309 Hagedelstraat en Kloppenhofstraat, Haften

De planlocatie is te midden van Haften gelegen en bestaat uit 14 rijtjeswoningen verdeeld over 3 woonblokken aan de Hagedelstraat 2 t/m 20 en de Kloppenhofstraat 1 t/m 7. De drie woonblokken zijn nagenoeg identiek aan elkaar. Alle woningen bestaan uit één bouwlaag. De woningen zijn opgetrokken uit gemetselde muren met spouw en een zadeldak met dakpannen en nokvorsten. De omgeving wordt gekenmerkt door voor- en achtertuinen, openbaar groen, parkeerplaatsen en wegen.

- Behoudens bij Hagedelstraat 2, zijn er geen ventilatiegaten of hoge open stootvoegen aanwezig in de woningen. De dakpannen hebben een te lage ligging t.a.v. gierzwaluwen. De onderste rij dakpannen zijn echter wel toegankelijk voor huismussen. Tevens zijn kantpannen en nokpannen aanwezig die, evenals het plaatwerk aan de straatzijde, potentie bieden als vaste rust- en of verblijfplaats van vleermuizen,



Figuur 7 De rode omlijning geeft de te renoveren bebouwing bij benadering weer (bron: arcgis.com).



Figuur 8 De rijtjeswoningen aan de Hagedelstraat 10 t/m 20.

2.4 Complex 309 't Heufke, Haaften

De planlocatie is aan de oostzijde van Haaften gelegen en bestaat uit 20 rijtjeswoningen verdeeld over 5 woonblokken aan t Heufke 1 t/m 39. De woningen bestaan uit één bouwlaag, zijn opgetrokken uit gemetselde muren met spouw en dragen een zadeldak met dakpannen en nokvorsten. De omgeving wordt gekenmerkt door voor- en achtertuinen, parkeerplaatsen en wegen aan de westzijde. Aan de oostzijde is een groenstrook gelegen welke het talud van de waalbanddijk vormt.

- Er zijn geen ventilatiegaten of hoge open stootvoegen waargenomen in de woningen. Tevens hebben de dakpannen een te lage ligging t.a.v. gierzwaluwen. De onderste rij dakpannen zijn echter wel toegankelijk voor huismussen. De woningen bieden in meerdere opzichten openingen die kunnen dienen als vaste rust- en of verblijfplaats voor vleermuizen waaronder: ontbrekende specie in de gevels, nokvorsten, scheefliggende pannen, kierende kantpannen en kierend plaatwerk evenals openstaande loodflabben. Tevens zijn aan de woningen met huisnummer 9, 17, 19 en 23 vleermuiskasten aanwezig.



Figuur 9 De rode omlijning geeft de te renoveren bebouwing bij benadering weer (bron: arcgis.com).



Figuur 10 De rijtjeswoningen aan 't Heufke 1 t/m 39.

2.5 Complex 314 Miekeskamp, Haaften

De planlocatie is in het westen van Haaften gelegen en bestaat uit 4 woonblokken met rijtjeswoningen aan het Miekeskamp 1 t/m 13 en 2 t/m 34. De woningen bestaan uit twee bouwlagen en zijn opgetrokken uit gemetselde muren met een spouw en een zadeldak met dakpannen. Tevens beschikken de woningen over een overstek. De directe omgeving bestaat uit relatief groene voor- en achtertuinen, kleine gemeentelijke groenstroken, parkeerplaatsen en wegen.

- De dakgoten van de woningen zijn afgewerkt met een daklijst, waardoor er geen sprake kan zijn van nestlocaties van gierzwaluw. Er zijn boven de ramen en in kopgevels een aantal ventilatiegaten waargenomen, waardoor er potentie bestaat voor vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Tevens bieden kieren tussen de gevel en de overstek evenals ontbrekend specie in gevels toegang tot de spouw, welke kan dienen als vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen. De onderste rij dakpannen zijn toegankelijk, waardoor mogelijk nestlocaties van huismus aanwezig zijn.



Figuur 11 De rode omlijning geeft de te renoveren bebouwing bij benadering weer (bron: arcgis.com).



Figuur 12 Een van de woonblokken aan de Miekeskamp

2.7 Voorgenomen ingrepen

Woningbouwvereniging De Goede Woning-Neerijnen is voornemens om groot onderhoud aan de hierboven beschreven complexen uit te voeren. Tevens worden de woningen energiezuiniger gemaakt door enkele delen van de bebouwing te isoleren. Ten aanzien van beschermde flora en fauna is het relevant op welke locatie of in welke woningen de werkzaamheden worden uitgevoerd (tabel 2). Voor alle projectlocaties geldt dat vooralsnog dat onbekend is welke werkzaamheden exact worden uitgevoerd.

Tabel 2 Overzicht van ruimtelijke ingrepen op de planlocaties. In de tabellen 3 t/m 7 is per woning uitgewerkt of er effecten optreden n.a.v. de ruimtelijke ingreep (opwaarderen) t.a.v. de diverse soortgroepen.

Complexen	Dak buiten + dakgoten ed.	Dak binnen	HR++ Glas	Kozijnen	Spouw	Inpandig
Effecten op huismus gierzwaluw of vleermuis	ja, vervangen gehele dak	n.v.t., gehele dak wordt namelijk vervangen	ja, i.c.m. nieuwe kozijnen	ja, i.c.m. nieuw glas	ja, bestaand isolatie aanvullen of voor het eerst isoleren	ja, vloerisolatie in kruipruimte en mogelijk mechanische ventilatie

3 Beoordeling Wet Natuurbescherming

3.1 Vaatplanten

De planlocaties betreffen rijtjeswoningen of twee-onder-een-kap woningen al dan niet met voor- en/of achtertuinen. De directe omgeving van de complexen bestaat uit verharding (wegen en trottoirs), stedelijk gebied en openbaar groen. De openbare ruimte en particuliere tuinen worden vrijwel altijd intensief onderhouden c.q. beheerd met een hoog kwaliteitsbeeld. Door de aanzienlijke aanwezigheid van verharding en intensief onderhouden groenstroken ontbreekt het habitat van kwetsbare en/of zeldzame soorten. Tevens is er geen beschermd muurvegetatie als muurbloem aangetroffen op de bebouwing. Waargenomen soorten betreffen algemene aangeplante soorten als (niet limitatief): buxus, hortensia, conifeer, hibiscus, liguster, ribes kronkelwilg, jasmijn, oleander, hederavandell, tulpen en campanula. Aanwezigheid van beschermd flora binnen de invloedssfeer van de ruimtelijke ontwikkelingen is uitgesloten. De beoogde ingrepen bestaan uit werkzaamheden aan de buitenzijde en binnenzijde van de woningen en/of de daarbij behorende berging. De bestaande vegetatie wordt hierbij niet of nauwelijks aangetast.

De planlocatie heeft aannemelijk geen betekenis voor beschermd vaatplanten. Gelet op de functie en het gebruik van de locatie in relatie tot de habitatpreferentie van kwetsbare en zeldzame soorten wordt de aanwezigheid hiervan tevens niet verwacht. Negatieve effecten ten aanzien van beschermd vaatplanten kunnen derhalve worden uitgesloten.

Tabel 3 Overzicht van de (mogelijk) potentie en effecten voor beschermd vaatplanten per deelgebied.

	Potentie*	Beschrijving	Overtreding**
Alle complexen	geen	algemene soorten zonder beschermd status	nee

* potentie: geen – onwaarschijnlijk – mogelijk – ja

** overtreding: in het kader van verbodsbepalingen opgenomen in de Wet natuurbescherming

Tabel 4 Overzicht van de (mogelijk) aanwezige beschermd vaatplanten conform de Wet Natuurbescherming

	Geschikt habitat Vogelrichtlijnsoort	Geschikt habitat Habitatrichtlijn- soort	Geschikt habitat overige soort	Soortspecifiek onderzoek noodzakelijk
Alle complexen	n.v.t.	x	x	x

invulling: x = ongeschikt / ja = geschikt / m (mogelijk) = nader te bepalen of mits maatregelen getroffen worden

3.2 Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen aangetroffen van (beschermde) zoogdieren. Er is geen opgaande vegetatie aanwezig en er is sprake van constante verstoring door menselijke factoren en (vracht)verkeer. Tevens staan de percelen niet in verbinding met natuurgebieden. Cumulatief leidt vorengenoemde tot zeer ongeschikt leefgebied voor grote in het wild levende zoogdieren. De tuinen en openbare groenstroken hebben mogelijk een functie voor kleine grondgebonden fauna. Gelet op de gebruiksfuncties, ligging en schaalgrootte van de locatie, landelijke verspreiding en habitatpreferentie betreffen het slechts algemene en tolerante zoogdiersoorten. Voor soorten als: huismuis, vos, mol en egel hebben de locaties mogelijk een (beperkte) functie. Het voorkomen van wezel, hermelijn en bunzing is bekend in de omgeving van de Neerijnen. Echter hebben de werkzaamheden geen of nauwelijks invloed op de tuinen en groenere structuren. Daarnaast lopen in woonwijken vaak huiskatten en honden en is er een continue verstoring door de aanwezigheid van mensen en allerhande activiteiten.

Het voorkomen van steenmarter is in de omgeving van de planlocaties niet bekend. De soort prefereert een meer structuurrijk parkachtig of boerenlandschap in de omgeving van dorpen, vrijstaande woningen en schuren. De aanwezigheid van de steenmarter is makkelijk opgemerkt door de aanwezigheid van sporen als: prooiresten, urinegeur, uitwerpselen, voedselvoorraden en schreeuwen/roepen in paartijd. Gelet op het geprefereerde habitat, de permanente verstoring op de locaties en het ontbreken van waarnemingen en meldingen bij Woningbouwvereniging De Goede Woning-Neerijnen (overlast, shade e.d.), alsmede bekende verspreidingsgegevens is de aanwezigheid van steenmarter op de planlocaties uitgesloten.

De beoogde ingrepen leiden niet tot een afname van het leefgebied of aantasting van alle vorengenoemde soorten. Alle soorten die mogelijk gebruik maken van de planlocatie betreffen tolerante en algemeen voorkomende soorten. Voor deze soorten geldt vrijstelling in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Een gedeelte van de planlocatie zal na de ingreep weer geschikt leefgebied inhouden voor een aantal soorten. In de directe omgeving is voldoende vergelijkbaar habitat waar potentieel aanwezige zoogdieren zich al dan niet tijdelijk kunnen ophouden. Negatieve effecten ten aanzien van grondgebonden zoogdieren zijn uitgesloten.

Tabel 5 Overzicht van de (mogelijk) potentie en effecten voor beschermde zoogdieren per deelgebied.

	Potentie*	Beschrijving	Overtreding**
Alle complexen	mogelijk	algemene soorten opgenomen in het vrijstellingsbesluit voor ruimtelijke ontwikkelingen	nee

* potentie: geen – onwaarschijnlijk – mogelijk – ja

** overtreding: in het kader van verbodsbepalingen opgenomen in de Wet natuurbescherming

Tabel 6 Overzicht van de (mogelijk) aanwezige beschermde grondgebonden zoogdieren conform de Wet Natuurbescherming.

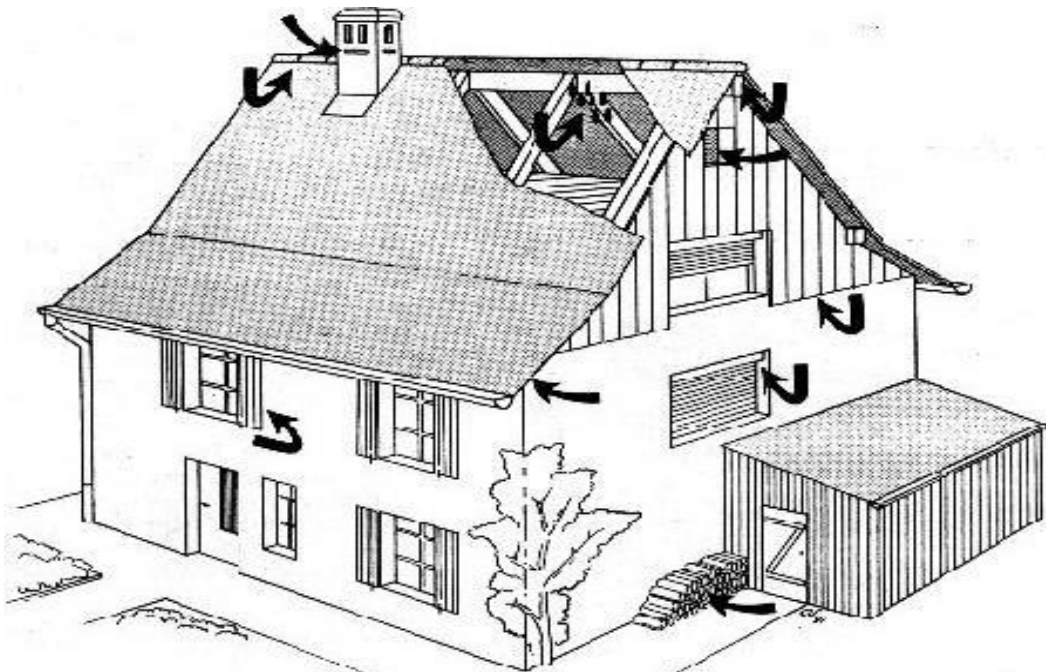
	Geschikt habitat Vogelrichtlijnsoort	Geschikt habitat Habitarijrichtlijnsoort	Geschikt habitat overige soort	Soortspecifiek onderzoek noodzakelijk
Alle complexen	n.v.t.	x	ja	x

invulling: x = ongeschikt / ja = geschikt / m (mogelijk) = nader te bepalen of mits maatregelen getroffen worden

3.3 Vleermuizen

De directe omgeving van het plangebied bestaat uit laanvormige elementen, gebouwen en open terrein wat geschikt foerageer- en verblijfgebied is voor vleermuizen (Limpens et al., 1997; Dietz *et al.*, 2011). In het deel van gemeente West-Betuwe waar de projectlocaties zijn gelegen is het voorkomen bekend van tenminste 7 vleermuissoorten: laatvlieger, meervleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis. Met name de gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn typische gebouw-bewonende soorten die relatief veel voorkomen in dorpen en/of stedelijk gebied.

De te renoveren woningen zijn visueel geïnspecteerd op de aan- dan wel afwezigheid van potentiële invliegopeningen. Vleermuizen kunnen op verschillende plaatsen in een woning een verblijfplaats hebben (figuur 13). In hoeverre een potentiële verblijfplaats geschikt is voor vleermuizen is onder andere afhankelijk van (a)biotische factoren, klimatologische omstandigheden, het type verblijfplaats en de vleermuissoort. Afhankelijk van de type werkzaamheden of ingrepen, het moment van uitvoeren en de toegepaste werkwijze kunnen effecten optreden voor vleermuizen.



Figuur 13 Vleermuizen kunnen op verschillende plaatsen in een woning een verblijfplaats hebben (bron afbeelding: www.ivnvechtplassen.org).

Op verschillende locaties in het plangebied is sprake van laanvorming, lineaire structuren of geschikt foerageergebied. Essentiële vlieg- en foerageroutes maken onderdeel uit van het functionele habitat van vleermuizen. Echter leiden de beoogde ingrepen aan de woningen niet tot aantasting van het foerageergebied of de structurele indeling ervan. Tevens worden de werkzaamheden uitgevoerd tussen zonsopkomst en zonsondergang waardoor bouwverlichting niet noodzakelijk is.

Vleermuizen foerageren opportunistisch, waarbij het insectenaanbod de duur van het foerageren bepaald. Het grootste deel van de planlocaties is matig geschikt foerageergebied. De mogelijke effecten op vleermuizen zijn in sterke mate gerelateerd aan het type werkzaamheden. Het na-isoleren van een voor vleermuizen toegankelijke spouw leidt bijvoorbeeld tot de vernietiging van een mogelijke verblijfplaats.

Daarentegen leidt het vervangen van een cv-installatie in de regel niet tot de aantasting van geschikte vleermuisverblijfplaatsen. Globaal gezien kan gesteld worden dat werkzaamheden aan daken en gevels invloed kunnen hebben op potentiële verblijfslocaties en inpandige werkzaamheden niet. In tabel 7 wordt een algemeen beeld geschetst van de mogelijke verblijfplaatsen. Bij de conclusies in paragraaf 5.1 worden deze effecten genuanceerd.

Tabel 7 Overzicht van de (mogelijk) geschikte verblijfslocaties voor vleermuizen per deelgebied.

	Adres	Potentie*	Overtreding**
Complex 107	Koningin Wilhelminalaan 6 t/m 12 Waardenburg	ja	mogelijk
Complex 201	Wilhelminastraat 3 t/m 23 + 4 t/m 18 Tuil	ja	mogelijk
Complex 309	Hagedelstraat 2 t/m 20 Kloppenhofstraat 1 t/m 7 Haaften	ja	mogelijk
Complex 309	't Heufke 1 t/m 39 Haaften	ja	mogelijk
Complex 314	Miekeskamp 2 t/m 34 + 1 t/m 13 Haaften	ja	mogelijk

* potentie: geen – onwaarschijnlijk – mogelijk – ja

** overtreding: in het kader van verbodsbepalingen opgenomen in de Wet natuurbescherming

3.4 Amfibieën en reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën en reptielen en/of sporen daarvan aangetroffen in het plangebied. In de omgeving is het voorkomen bekend van: gewone pad, rugstreeppad, kleine watersalamander, poelkikker, heikikker en bruine kikker (Creemers & Van Delft, 2009, NDFF). Voor reptielen zijn kale (zandige) plekken, dichte heide en opgaande vegetatie afgewisseld met open structuren van essentieel belang. Vergraafbare grond wordt gebruikt door hagedissen om holen te graven en eieren in af te zetten. Op de planlocatie ontbreken ontwikkelde natuurlijke vegetatiestructuren. De aanwezigheid van reptielen kan uitgesloten worden.

De poelkikker komt voor in onbeschaduwde wateren met lage voedselrijkdom en goed begroeide oeverzones. Het voortplantingswater is jaarrond waterhoudend en bevat ondiepe oeverzones die snel op kunnen warmen (kennisdocument Poelkikker, 2017). Op de planlocatie ontbreekt geschikt overwinteringshabitat d.m.v. schuilplaatsen onder langdurig opgeslagen materiaal. Tevens ontbreken oppervlaktewateren en watergangen met goed ontwikkelde oever- en/of watervegetatie. De planlocatie wordt onderhouden met een hoog kwaliteitsbeeld; van ontwikkelde natuurlijke vegetatiestructuren is geen sprake. De beoogde ruimtelijke ontwikkelingen zullen ten aanzien van het functioneel leefgebied van de poelkikker niet leiden tot negatieve effecten.

Ten aanzien van heikikker ontbreekt functioneel leefgebied binnen de planlocatie. Overwinteringslocaties als lage struwelen, opgaande vegetatie en hoge kruidige gewassen zijn niet aanwezig. Tevens ontbreken, net als bij de poelkikker, oppervlaktewateren en watergangen met goed ontwikkelde oever- en/of watervegetatie. De ruimtelijke ingrepen leiden niet tot aantasting van relevant leefgebied of essentiële onderdelen hiervan. Het voorkomen van heikikker en functionele onderdelen van het leefgebied kunnen worden uitgesloten.

De rugstreeppad is voor de voortplanting afhankelijk van ondiepe wateren, die vrij snel opwarmen. Vaak wordt gebruik gemaakt van tijdelijke poeltjes en plassen. Dergelijke ondiepe wateren ontstaan vaak bij sloop- en bouwwerkzaamheden in regenachtige perioden in het voorjaar. Rugstreeppadden doorkruisen zeer ongunstig en zeer ruderaal terreinen om potentiële voortplantingspoelen te bereiken. Gelet op de afstand tot bekende populaties (<5km) van rugstreeppad kan kolonisatie door de soort gedurende sloop- en bouwwerkzaamheden niet uitgesloten worden (Ravon.nl; verspreidingsatlas.nl). Indien dergelijke werkzaamheden niet plaats gaan vinden zijn geen maatregelen van toepassing.

De aanwezigheid van de meer algemene, opportunistische amfibieën als gewone pad en bruine kikker kan tevens niet worden uitgesloten. Voor de incidenteel aanwezige soorten geldt vrijstelling in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen (zie Wet natuurbescherming; Wet-Nb, art 3.10). Dergelijke soorten zijn dermate opportunistisch dat in de directe omgeving voldoende vergelijkbaar habitat aanwezig is waar ze zich al dan niet tijdelijk kunnen ophouden. Behoudens de algemene zorgplicht en enkele maatregelen ter voorkoming van kolonisatie door de rugstreeppad zijn geen bijzondere bepalingen van toepassing en kan overtreding van verbodsbepalingen in het kader van amfibieën en reptielen uitgesloten worden.

Tabel 8 *Overzicht van de (mogelijk) potentie en effecten voor beschermde amfibieën en reptielen per deelgebied.*

	Potentie*	Beschrijving	Overtreding**
Alle complexen	Ja	Algemene soorten; welke vallen onder het vrijstellingsbesluit voor ruimtelijke ontwikkelingen. Indien sloop- en nieuwbouwwerkzaamheden plaatsvinden tevens rugstreeppad	Nee

* potentie: geen – onwaarschijnlijk – mogelijk – ja

** overtreding: in het kader van verbodsbepalingen opgenomen in de Wet natuurbescherming

Tabel 9 *Overzicht van de (mogelijk) aanwezige beschermde amfibieën en reptielen conform de Wet Natuurbescherming.*

	Geschikt habitat Vogelrichtlijnsoort	Geschikt habitat Habitarijrichtlijn- soort	Geschikt habitat overige soort	Soortspecifiek onderzoek noodzakelijk
Alle complexen	n.v.t.	x	x	x

invulling: x = ongeschikt / ja = geschikt / m (mogelijk) = nader te bepalen of mits maatregelen getroffen worden

**m: mits maatregelen getroffen worden om kolonisatie door rugstreeppad te voorkomen. Dit is enkel van toepassing indien ingrijpende werkzaamheden als sloop-, grondverzet- en/of nieuwbouwwerkzaamheden plaatsvinden

3.5 Vissen

Er zijn geen ingrepen voorzien aan of nabij oppervlaktewater. Effecten op vissen kunnen derhalve worden uitgesloten.

Tabel 10 Overzicht van de (mogelijk) potentie en effecten voor beschermde vissen per deelgebied.

	Potentie*	Beschrijving	Overtreding**
Alle complexen	geen	Geen ingrepen aan of nabij oppervlaktewater	nee

* potentie: geen – onwaarschijnlijk – mogelijk – ja

** overtreding: in het kader van verbodsbepalingen opgenomen in de Wet natuurbescherming

Tabel 11 Overzicht van de (mogelijk) aanwezige beschermde vissen conform de Wet Natuurbescherming.

	Geschikt habitat Vogelrichtlijnsoort	Geschikt habitat Habitatrichtlijn- soort	Geschikt habitat overige soort	Soortspecifiek onderzoek noodzakelijk
Alle complexen	n.v.t.	x	x	x

invulling: x = ongeschikt / ja = geschikt / m (mogelijk) = nader te bepalen of mits maatregelen getroffen worden

3.6 Vlinders, libellen en overige ongewervelden

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen (sporen en/of delen van) beschermde vlinders, libellen of overige ongewervelde aangetroffen. Specifieke omstandigheden die door beschermde insectensoorten worden geprefereerd zijn niet aanwezig (waardplanten, overwinteringslocaties e.d.). Tevens is er geen sprake van een aantal typische habitats zoals dood hout in oude loofbossen of vennetjes en is op basis van landelijke verspreidingsgegevens het voorkomen van een slechts een beperkt aantal soorten bekend. Het is uitgesloten dat de beoogde ontwikkelingen een negatief effect hebben op beschermde ongewervelde.

Tabel 12 Overzicht van de (mogelijk) potentie en effecten voor beschermde vlinders, libellen en overige ongewervelden per deelgebied.

	Potentie*	Beschrijving	Overtreding**
Alle complexen	geen	Algemene soorten zonder beschermde status	nee

* potentie: geen – onwaarschijnlijk – mogelijk – ja

** overtreding: in het kader van verbodsbepalingen opgenomen in de Wet natuurbescherming

Tabel 13 Overzicht van de beschermingsregimes betreffende vlinders, libellen en overige ongewervelde in de verschillende deelgebieden alsmede de verwachte effecten naar aanleiding van de renovatie.

	Geschikt habitat Vogelrichtlijnsoort	Geschikt habitat Habitatrichtlijn- soort	Geschikt habitat overige soort	Soortspecifiek onderzoek noodzakelijk
Alle complexen	n.v.t.	x	x	x

invulling: x = ongeschikt / ja = geschikt / m (mogelijk) = nader te bepalen of mits maatregelen getroffen worden

3.7 Vogels

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek foeragerende, overvliegende en rustende vogels waargenomen. De vogelsoorten betreffen: tjiftjaf, koolmees, merelspreeuw, kraai, huismus, houtduif, kauw, ekster, vink, turkse tortel. Alle woningen zijn geïnspecteerd op de geschiktheid voor soorten met jaarrond beschermde onderdelen van het leefgebied als bijvoorbeeld nestlocaties in bebouwing. Dit betreft met name huismus en gierzwaluw.

De huismus is een kleine zangvogel. De soort leeft het gehele jaar op dezelfde locaties in de directe omgeving van bebouwing. De nestlocatie bevindt zich vaak onder (pannen)daken in gevels of andere beschutte plaatsen in bebouwing. Het habitat van de huismus moet voldoen aan een aantal aspecten: voldoende dekking (m.n. groenblijvende struiken), voedsel, nestgelegenheid, drinkwater en stofbadplaatsen. Indien deze aspecten niet allemaal aanwezig zijn of te ver uiteen liggen is het habitat ongeschikt voor de soort. Op en/of nabij alle planlocaties zijn waarnemingen van huismus en/of nestlocaties van de soort bekend. Gelet op de constructie van de bebouwing, het ontbreken van vogelschroot bij alle complexen en de potentiële invliegopeningen en inkruipmogelijkheden is de aanwezigheid van nestlocaties van huismus niet uit te sluiten. Bovendien is het aannemelijk dat alle habitateigenschappen van huismus aanwezig zijn in de tuinen en het openbare groen. Op enkele planlocaties zijn er zelfs roepende individuen van huismus en derhalve nestlocaties waargenomen.

De gierzwaluw leeft evenals als de huismus in de directe omgeving van mensen en broedt tevens in gevels en onder (pannen)daken. De gierzwaluw is echter niet het gehele jaar aanwezig in Nederland, maar verblijft hier slechts in de broedperiode van mei tot augustus. De gierzwaluw verblijft met uitzondering van de broedperiode zijn hele leven in de lucht. Op en/of nabij alle planlocaties zijn waarnemingen van gierzwaluw en/of nestlocaties van de soort bekend (waarneming.nl). Gelet op de constructie van de bebouwing, het ontbreken van vogelschroot bij alle complexen en de potentiële invliegopeningen en inkruipmogelijkheden is de aanwezigheid van nestlocaties van gierzwaluw niet uit te sluiten. Tijdens de inspectie zijn een aantal gierzwaluwen vliegend waargenomen op een aantal planlocaties.

De bomen, struiken, hagen en nestkastjes aan en nabij de te renoveren woningen bieden voor algemene broedvogels gelegenheid om te foerageren en te nestelen. De werkzaamheden hebben een significant negatief effect op zangvogels als gebruiksfuncties tijdelijk of permanent ernstig worden aangetast. Tijdelijke aantasting van gebruiksfuncties zijn o.a. geluids- en lichtverstoring tijdens de broedperiode waardoor vogels niet tot een broedsel komen of er niet in slagen jongen groot te brengen. Ten aanzien van algemene broedvogels wordt geadviseerd om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren (indicatieve periode: 15 maart- 15 juli) om potentieel versturende effecten op broedvogels te voorkomen. Het verwijderen van broedgelegenheden en het daarmee voorkomen van broedgevallen in de herfst- en winterperiode is eveneens een effectieve maatregel.

Tabel 14 *Overzicht van de geschikte verblijfslocaties voor beschermde vogelsoorten per deelgebied.*

	Adres	Potentie gz*	Potentie hm*	Overtreding**
Complex 107	Koningin Wilhelminalaan 6 t/m 12 Waardenburg	nee	ja	mogelijk
Complex 201	Wilhelminastraat 3 t/m 23 + 4 t/m 18 Tuil	ja	ja	mogelijk
Complex 309	Hagedelstraat 2 t/m 20 Kloppenhofstraat 1 t/m 7 Haaften	nee	ja	mogelijk
Complex 309	't Heufke 1 t/m 39 Haaften	nee	ja	mogelijk
Complex 314	Miekeskamp 2 t/m 34 + 1 t/m 13 Haaften	ja	ja	mogelijk

* potentie: geen – onwaarschijnlijk – mogelijk – ja

** overtreding: in het kader van verbodsbepalingen opgenomen in de Wet natuurbescherming

4 Gebiedsbescherming

4.1 Natura2000 gebieden

De planlocatie maakt geen deel uit van een Natura2000-gebied (figuur 14). In de omgeving van de planlocaties ligt de Natura2000-gebieden: Rijntakken.

De beoogde ingrepen leiden niet tot een verkeerstrekkende werking. De renovatie van de woningen leidt tot een tijdelijke toename in stikstofdepositie (projecteffect). Echter zal er in de toekomstige situatie sprake zijn van een lagere uitstoot (hoog rendement stookinstallatie en betere isolatie) vergeleken met de huidige situatie. Een toename in stikstofdepositie kan een effect sorteren op kwetsbare en gevoelige habitattypen. Echter leert de ervaring dat het projecteffect bij soortgelijke en grotere projecten en de afstand tot kwetsbare habitats dat de stikstofdepositie onder de drempelwaarde van 0,05 mol/hectare blijft. Tevens geldt voor de overige effecten (trillingen, geluid, optische verstoring etc.) dat de afstand tot omliggende Natura2000-gebieden per definitie te groot is.

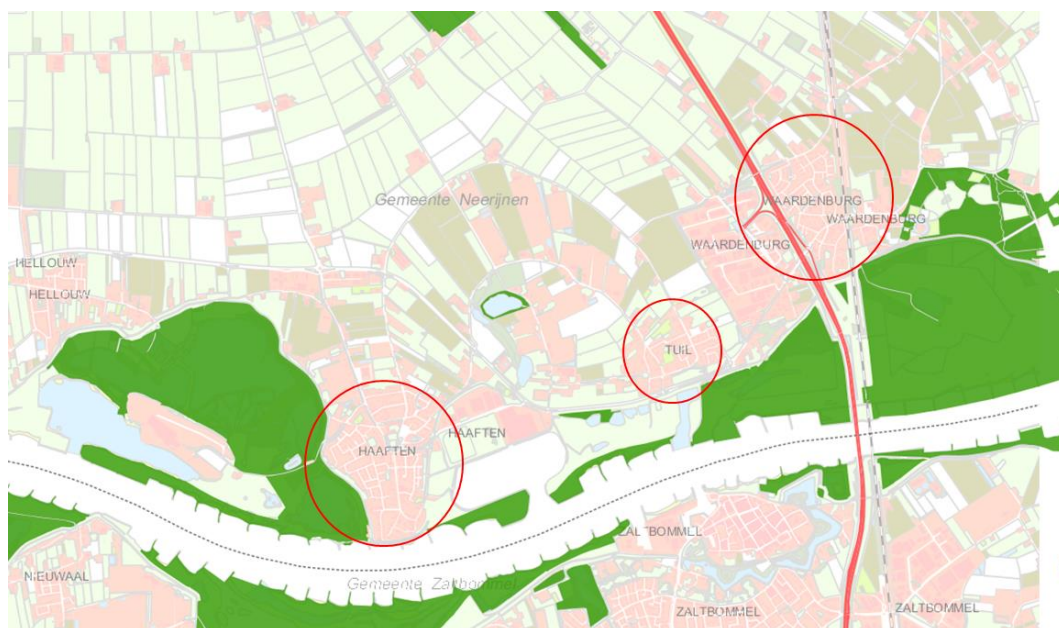
Sinds 1 januari 2017 is de beleidsvoering en beoordeling gedecentraliseerd van de overheid naar de provincie. Als gevolg van deze decentralisatie zijn er verschillen in interpretatie, toetsing en beoordeling van ruimtelijke ingrepen in relatie tot de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Ondanks dat er geen effecten verwacht worden kan het derhalve, ten behoeve van een feitelijke rekenkundige onderbouwing, door de provincie wenselijk worden geacht een Aerius berekening uit te voeren.



Figuur 14 In de omgeving van de planlocaties (rode cirkels) ligt het Natura2000-gebied: Rijntakken(bron:natura2000.eea.europa.eu).

4.2 Gelders Natuurnetwerk

De planlocaties zijn geen onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk (figuur 15). Ten aanzien van het Gelders Natuurnetwerk geldt dat externe werking geen toetsingskader is.



Figuur 15 De planlocaties (rode cirkels) zijn geen onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk (bron: kaarten.gelderland.nl).

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In onderstaande tabel worden de effecten op flora en fauna naar aanleiding van de beoogde ingrepen beschreven. Effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebieden en de wezenlijke kenmerken en waarden van het Gelders Natuurnetwerk zijn uitgesloten.

Tabel 15 Effecten op beschermde soorten per complex in relatie tot de werkzaamheden. De volgende afkortingen zijn gebruikt: (-) geen effect op zwaardere of strik beschermde soorten, vanzelfsprekend dient de algemene Zorgplicht gerespecteerd te worden, (m.m.) mitigerende maatregelen treffen, (a.o.) aanvullend onderzoek uit voeren om effecten uit te sluiten.

Complexen	vaatplanten	zoogdieren	vleermuizen	amfibieën reptielen	insecten	vogels	huismus	gierzwaluw
Tuil; (201) Wilhelminastraat 3 t/m 23 + 4 t/m 18	-	-	a.o.*	-	-	m.m.	a.o.*	a.o.*
Haften; (314) Miekeskamp 2 t/m 34 + 1 t/m 13	-	-	a.o.*	-	-	m.m.	a.o.*	a.o.*
Waardenburg; (107) Koningin Wilhelminalaan 6 t/m 12	-	-	a.o.*	-	-	m.m.	a.o.*	-
Haften; (309) Hagedelstraat 2 t/m 20	-	-	a.o.*	-	-	m.m.	a.o.*	-
Haften; (309) Kloppenhofstraat 1 t/m 7	-	-	a.o.*	-	-	m.m.	a.o.*	-
Haften; (309) 't Heufke 1 t/m 39	-	-	a.o.*	-	-	m.m.	a.o.*	-

5.2 Te treffen maatregelen en handelingen

De onderstaande maatregelen hebben betrekking op de algemene Zorgplicht betreffende alle flora en fauna alsmede soorten waarvoor vrijstelling geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Op basis van de nadere onderzoeken kunnen deze maatregelen worden uitgebreid.

- Tijdens de werkzaamheden dient voorzichtig gehandeld te worden met alle voorkomende flora en fauna.
- Wanneer ondanks zorgvuldig handelen, onderzoek, en advies schade lijkt te ontstaan voor beschermde flora en fauna dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige¹.
- Al het losliggend materiaal in het werkgebied dient gefaseerd te worden verwijderd. Dit om bodem-bewonende fauna de kans te geven in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten.
- Er wordt gelegenheid gegeven aan dieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden.
- De werkzaamheden dienen te worden opgestart/uitgevoerd buiten het broedseizoen (15 maart t/m 15 juli). Indien de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd dient voor de aanvang door een ter zake deskundig gecontroleerd te worden of er broedvogels aanwezig zijn. E.e.a. op aanwijzing van deskundige.
- Werkzaamheden dienen tussen zonsopkomst en zonsondergang uitgevoerd te worden of een vleermuisvriendelijke verlichtingswijze dient toegepast te worden teneinde verstoring van vleermuizen in directe omgeving te voorkomen. Hieronder kan onder ander worden verstaan; beperkte hoogte van lichtmasten, verlichting naar beneden richten en convergeren, toepassing van UV-vrije verlichting, gebruik van sterk bundellicht vermijden et cetera.

¹ Het ministerie van El&I verstaat onder een deskundige persoon die; (1) Op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of (2) Als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus en/of (3) Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van soortenbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

5.3 Vervolgstappen

Broedvogels

Ten aanzien van broedvogels dient er aanvullend onderzoek gedaan te worden naar de aan- dan wel afwezigheid van broedlocaties van huismussen en gierzwaluwen. In navolging van het kennisdocument Huismus dient ten behoeve van het huismusonderzoek 2 bezoeken te worden afgelegd in de periode 1 april t/m 15 mei. Of een technische inspectie buiten de kwetsbare periode (broedseizoen en periode van vorst). In navolging van het kennisdocument Gierzwaluw dient ten behoeve van het gierzwaluwonderzoek 3 bezoeken te worden afgelegd in de periode 1 juni t/m 15 juli.

Vleermuizen

Ten aanzien van vleermuizen dient er aanvullend onderzoek gedaan te worden naar welke functie de bestaande bebouwing al dan niet heeft ten behoeve van vleermuizen. In navolging van het vleermuisprotocol dienen voor dit onderzoek 5 bezoeken te worden afgelegd in de periode (1 april) 15 mei t/m 1 oktober (15 oktober) Weersomstandigheden; minimale temperatuur 5 °C, maximale windkracht 3 Bft en als neerslag maximaal motregen.

6 Literatuur

Bang, P. & P. Dahlström, 2005. Tierspuren. Fährten, Fraßspuren, Losungen, Gewölle und andere. BLV Buchverlag GmbH & Co. KG, München

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (ravn)(redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. -Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden

Dietz, C., O. von Helversen, D. Nill & P.H.C. Lina, 2011. Vleermuizen: alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika: biologie, kenmerken en bedreigingen. Tirion Natuur, Utrecht.

Hustings, F. & J.W. Vergeer (sovo)(redactie), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. -Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden

Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij.

Twisk, P., A. van Diepenbeek & J.P. Bekker, 2010. Veldgids Europese Zoogdieren, KNNV Uitgeverij, Zeist

Geraadpleegde Kennisdocumenten (BIJ12)

Kennisdocument Gewone dwergvleermuis

Kennisdocument Gierzwaluw

Kennisdocument Huismus

Geraadpleegde websites

natura2000.eea.europa.eu

www.arcgis.com

www.kaarten.gelderland.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.rvo.nl

www.synbiosys.alterra.nl

www.telmee.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.vlindernet.nl

www.waarneming.nl

